

majstor, jer su i po svom vanjskom obliku i po svojoj izradbi slični. Tko je taj majstor bio, ne znamo.

Tkalčić spominje još više kamenih žrtvenika prvostolne crkve iz 18. stoljeća, kod kojih ne navada imena umjetnikova. Uza sve to ne

može se niti jedan od njih sa nekom vjerojatnošću dovesti u svezu sa Donnerom Donner po svoj prilici nije nikada niti sâm izradio žrtvenika za prvostolnu crkvu zagrebačku, niti ih je dao po svojim učenicima izraditi.

Dr. V. Hoffiller.

RAZNE I KNJIŽEVNE VIJESTI.

Posljednji ostanci sredovječne opatije Rudine. Ob ovom predmetu primilo je uredništvo dopis, koji donekle nadopunjuje navode, što ih iznosi g. prof. Szabo u svom članku u ovoj svesci na str. 208 i d. Dopis, iz koga su ispuštena neka manje važna mjesta, glasi ovako:

U županiji i kotaru požeškom, a u općini vilićselskoj, leži u krasnom gorskom kraju na podbrežju Psunja selo Čečavac. Napram sjeverozapada od sela doći ćeš za pol sata lagana hoda na brijeg, na kom se je nekoč ponosno kočila katolička opatija i crkva sv. Mihovila Arkandela (Ecclesia Sti. Michaelis de Rudina).

U okoliću je i selo Podvrško. Na zemljovidu požeške županije u XV. vijeku zabilježeno je na istom mjestu Rudina. Nije poznato, kakva je to bila opatija (sr. Csánki, Kőrösmegeye a XV-ik századb. str. 106) Pouzdano se za opatiju znade već u polovini XIII. stoljeća. U listini kaptola požeškoga od g. 1279. spominju se Georgius abbas de Rodyna i kao patroni crkve Joannes et Petrus filii Ocholini ac Roman. (Wenzel Cod. dipl. Arpad. IX str. 261).

I za XIV. stoljeće ima sigurnih tragova za postojanje rudinske opatije. Pobirači papinske desetine u prostranom tada požeškom arcidjakonatu zabilježiše g. 1333., da je rudinski opat Petar platio 28 groša na račun spomenute desetine (Koller, Histor. episc. Quinqueecl. II str. 180 i Monum Vatic I str. 315).

Iza provale Osmanlija u Slavoniju nema više spomena o rudinskoj opatiji. Uspomena na tu drevnu opatiju čuvala se u zagrebačkoj nadbiskupiji jedino u pridjevku »Abbas S. Michaelis Archangeli de Rudina«, koji je dobio prvi od zagrebačkih kanonika Grgur Šubarić (1695—1709. St. Matković, Recensio str. 79). Zadnji je u zagrebačkoj nadbiskupiji imao taj pridjevak požeški župnik Ivan Thaller († 1876), a od onda se on više nije davao. Sada se ta opatija u šematizmu više ne spominje ni među vakantnima. Podje-

ljivanjem toga pridjevka čuva se uspomena na opatiju i u pečuvskom kaptolu.

Pred dobrih 200 godina, kad je komorski provizor Gabrijel Hapsz dovršio popis Slavonije, još su se kod sela Čečavca mogle vidjeti ruševine rudinske opatije, ali crkve više nije bilo. (»Ubi arx Rudnich (Rudina) vocata deserta et diruta in monticulo sita est. Ecclesia tamen nulla«. Smičiklas, 200 godišnjice oslobođenja Slavonije II str. 218).

Proučavajuć već više godina prošlost Požege i požeškoga kraja, zanimalo me, kako sada izgleda mjesto, na kom je negda stajala opatija. Zato se 3. kolovoza 1906. uputih u većem društvu do Vilićsela, a odavde u Čečavac. Došavši u Čečavac opazismo odmah, da su nekoje kuće zidane od samoga klesanoga kamena. Na gdjekojim se vidjelo i reliefnih izbočina Seljaci nam rekoše, da su za mnoge kuće i to za temelje i za zidove dovažali ljudi već u staro vrijeme kamen s »Grada«. Starina Uroš Radmilović ne sjeća se više zidina »grada«, samo to zna, da se ondje nalazi i sada još silna grada od kamena. I šnjegavička crkva — reče — je od istoga kamena uzidana, a koliko temelja i zidova kućnih po selu, ni broja se ne zna.

Za pol sata uspesmo se brijegu na glavicu. Mjesto, na kojem je stajala opatija, visoko je po specijalnoj karti 420 m. nad morem. Odovud je krasan vidik na uzdužnu sliku požeškoga polja, a kad nema sunčane timorine, jasno se vide i prostim okom veće zgrade i zvonici požeških crkava.

Što smo tražili, nismo našli. Podrtinama i zidinama davno već neima traga. Tek najstariji ljudi sjećaju se, kako su, čuvajuć u mladosti govoda, nailazili u šikari na kakav komad kamenoga zida. Poslije su to poraskidali čakljevi i raznijele ljudske ruke na sve strane, ali je mnogo toga još ostalo pod zemljom.

U novije doba (pred 10—12 godina) dao je

ovdje kopati građu brestovački vlastelin dr. Mijo Reiner. Radnici su doskora naišli na vrlo velike prostorije pod zemljom. Nastavljajući iskapanja pronašao je isti vlastelin cijeli niz čelijica zidanih od lijepa četvorinskoga kamena. Na nutarnjim zidovima prepoznala se je još dosta jasno i boja, kojom su sobe bile al fresco bojadine. Može se ustvrditi, da je to bilo prizemlje ogromne zgrade nekadašnje opatije Šteta, da nije odmah načinjen nacrt nalazišta. Ove godine svršili su seljani čečavački posljednju rabotu na tragovima rudinske opatije, iskopavši joj valjda i iste temelje, — jer da trebaju građu za parohijsko zdanje.

Na tom smo mjestu našli oko 100 kub³ metara složenoga kamena. Ima dosta klesanoga i komada nadgrobnihi spomenika. Na jednom smo vidjeli početak nadgrobnooga napisa, a na drugom komadu vide se nejasni ostaci brojaka.

Zanimiv je jedan komad sa uklesanim reliefom križa, kojemu krajevi završuju u obliku djetelinina trolista. Ima nekoliko dobro sačuvanihi komada sa urezanim kockastim uresima. Neki polukružni i četvorinasti komadi sa izdubinama služili su valjda kao oblošci vrata i prozora. Ima i opeka manjih i tanjih od današnjih, a neke su upravo modelovane za gradnju svodova. Neki odlomljeni komadi pripadali su četvorinastim opekama velikoga oblika, koje su valjda služile za pločnike hodnika i unutarnjih prostorija opatije.

Najzanimiviji pako sa arheološkoga gledišta jesu fragmenti fresco-slikarija, na kojima je još danas jasna živa modra i crvena boja. Žalibože da se sada vide samo tragovi na nekim komadima kamenja. U lipnju ove godine otkrili su kopači čitav zid od kamena, a na zidu žbuku sa fresco-slikarijom. Po opisu domačega učitelja g. Radovanovića prikazivaše slika dva opata skoro u naravnoj veličini. Boje lica s bradom i odijela bijahu sasvim jasne i žive. Radnici bez nadzora uništili su te slike. Na jednom smo još kamenu našli naslikano stopalo od jednoga opata.

Da nam ostane bar kakva takva uspomena snimio sam fotografski posljednje ostanke rudinske opatije — dvije hrpe kamenja. Na slikama vidi se nekoliko komada kamenja sa ornamentima, nu to su samo komadi, koji su slučajno došli iz ruke radnikove na kraj naslage. Uvjeren sam, da ih unutar naslaga ima i više, a možda i mnogo zanimivijih.

Jul. Kempf.

Deželni muzej Rudolfinum u Ljubljani. Zanimiv je izvještaj o razvitku zemaljskoga muzeja u Ljubljani za godinu 1906., što ga je postavio kustos toga muzeja dr. Walter Šmid. Zbirke toga muzeja su se tako znatno pomnožale, da je neke trebalo preurediti. Tako je posvema preuređen narodopisni odio, a langobardske starine su dobile novo mjesto. Zbirka rimskih novaca uređena je, te se je započelo sa uređenjem sredovječnih novaca. U općinstvu je zanimanje za muzej poraslo, te je tečajem godine posjetilo muzej 11 338 osoba. Nova institucija su povjereništva za čuvanje muzejskih interesa, pa je u zemlji imenovano 14 povjerenika, koji će u svojim kotarima raditi u korist muzeja. Izvještaj nabroja nove stečevine u svim muzejskim odjelima, a iz toga se popisa vidi, da su muzeju darovani mnogi predmeti iz raznih strana Kranjske, te da su i širi slojevi počeli shvaćati kulturnu važnost muzeja. Darežljivošću Kranjske štedionice opremljen je izvještaj lijepim slikama

J. Barlè.

Dva djela o bugarskim starinama. O bugarskim starinama izdane su pred kratko vrijeme dvije knjige. Jednu je izdala carska akademija znanosti u Beču, a drugu ruski arheološki inštitut u Konstantinopolu.

G. 1895. umrli bečki građanin Jos Treitl imenovao je bečku akademiju univerzalnim baštinikom svoga znatnoga imetka, a ova baština omogućuje akademiji, da godišnje troši dosta veliku svotu za podupiranje raznih znanstvenih poduzeća. Od tih je sredstava ustrojena balkanska komisija, koja ima da prouči balkanski poluotok u historijsko-arheološkom i u filološko-etnografskom smjeru. Antikvarna sekcija ove komisije izdala je kao četvrti svezak svojih spisa knjigu: *Antike Denkmäler in Bulgarien. Unter Mitwirkung von E. Bormann, V. Dobrusky, H. Egger, H. Hartel, V. Hoffiller, J. Oehler, K. Škorpil, A. Stein, J. Zingerle bearbeitet von Ernst Kalinka. Mit einer Karte und 162 Abbildungen.* Wien. Hölder 1906.

Za bugarske antikne spomenike postoji već dugo vremena veoma veliko zanimanje. Prvi im je posvetio veću pažnju Alb Dumont, koji je tračke napise i skulpture izdao g. 1876. G. 1892 izdao je Th. Homolle djela Dumontova, te je njegov popis tračkih spomenika iz raznih publikacija popunio. Broj njihov bio je do toga vremena već znatno narasao. Mnogo je tih spomenika izdano u bivšem časopisu bečkog arheološko — epigrafičkog seminara, te u Sborniku

bugarskoga ministarstva prosvjete, a opisali su ih V. Dobrusky i braća Škorpil. Bečka je akademija izaslala svoju prvu ekspediciju u kolo-vozu 1897. Sastojala je iz dva sveučilišna profesora i jednoga arhitekta. Kao izaslanik arheol. epigr. seminara bio im je dodijeljen i potpisani. Unatoč veoma velikih zaprjeka na putu mogao se skupiti veoma velik materijal. Napose je krasni lapidarij sofijiskoga muzeja bio već onda tako bogat, da je potpisani morao nekih pet tjedana proboraviti u Sofiji. Ostali su članovi pošli prema Crnome moru, gdje su posjetili razna mjesta.

Slijedećega ljeta aranžirana je druga ekspedicija, kod koje je sudjelovao sada pokojni pukovnik profesor Hartl i gimn. profesor A. Stein. Njihova je glavna zadaća bila, da obave neka pokusna iskapanja na teritoriju staroga Marcijanopola (danas Devna). Sofijski je muzej baš povodom prošlogodišnje ekspedicije tako obogatio, da je potpisani i ove godine morao duže vremena proboraviti u Sofiji. Kasnije su još Oehler i Zingerle proboravili u Bugarskoj kratko vrijeme, ponajviše samo zato, da konstatuju neke stvari, koje nisu bile sasvim sigurne.

Obradba materija trajala je veoma dugo, jer suradnici nisu ostali na okupu. Sam urednik morao je naskoro ostaviti Beč. Tako je tek 9 godina iza prve ekspedicije izdana knjiga o bugarskim spomenicima. Velika prednost ovoga djela leži u tom, što su svi spomenici izdani u faksimilu: jedni po fotografijama, a drugi po nacrtima. Nu u tom ne leži jedina njegova vrijednost. Boljim čitanjem i tumačenjem mnogih napisa došlo se i do važnih znanstvenih rezultata, koji se čedno sakrivaju u pojedinim komentarima i u pomno izrađenom preglednom indeksu. Knjigi su pridodani članci o mjestima Abritum (po iztraživanju K. Škorpila) i Marcianopolis (sa planom pukovnika Hartla), te karta Bugarske sa oznakom mjesta, u kojima su se do sada našle starina.

Nekako usporedno sa ovom akcijom bečke akademije ide rad ruskoga arheološkoga inštituta u Carigradu. Ovaj g. 1895. pod upravom Uspenskoga osnovani institut razvio je živu djelatnost po balkanskom poluotoku i Maloj Aziji. Pri tom se nije samo obazirao na grčke i rimske starine, nego i na kršćanske, te na rukopise. Istraživanja u Bugarskoj počela su dosta rano, te se o bugarskim starinama govori već u prijašnjim sveskama časopisa toga inštituta.

Godine 1899. poduzeta je ekskurzija u sje-

veroistočnu Bugarsku, a u jeseni iste godine i u ljetu 1900. iskapali su Uspenskij i K. Škorpil kod Abobe blizu gradića Novi Pazar. Kraj od Ornoga mora do Šumena bio je u početku srednjega vijeka gusto naseljen. To svjedoče razne utvrde, te razni spomenici, koji su se tu našli a odnose se na povjest naroda bugarskoga. Kod Abobe same nalaze se ruševine tabora iz ranoga srednjega vijeka, a po svoj je prilici već i u starom vijeku ovdje stajala utvrda. Ovo je mjesto već prije bilo identifikovano sa mjestom Pliskova, koje se spominje u 10. i 11. vijeku.

Iskapanja ruskoga arheološkoga instituta u Carigradu na ovome mjestu iznijela su za najraniju povjest i kulturu naroda bugarskoga krasnih rezultata. Izvještaj o ovom iskapanju izašao je u 10. svesci „Извѣстїя русскаго археологическаго института въ Константинополь“ (Sofija 1905). Krasna je to knjiga sa 58 slika u tekstu i albumom, u kojem ima 118 tabla. Dosele poznati spomenici toga kraja i novo nađoši našli su u ovoj knjizi svestranu obradbu. Općeniti, historijski i arheološki dio, te sredovječne napise obradio je Uspenskij, geografske prilike, tehničke stvari, kurgane i ceste Škorpil, a ostalim pitanjima (crkveni predmeti, bizantinski pečati i novci, kraniološka istraživanja) bavili su se drugi učenjaci.

Dr. V. Hoffiller.

Josef Wilpert: Malby o drevni basilice svatého Klimenta. Preveo Franjo Snopek. Kroměříž 1906. str. 59 sa četiri slike i 10 priloga. - Istraživač starih kršćanskih slika, koji je na daleko poznat po svom vrsnom djelu: »Le pitture delle catacombe romane« napisao je raspravu, koja će zanimati osobito slovjenški svijet, jer opisuje točno i strukovnjački slike iz starodrevne bazilike sv. Klimenta u Rimu, među njima i najstarije slike slovjenških apoštola sv. Ćirila i Metoda. Pisac, rođen u pruskoj Šleziji, bio je u vrijeme kulturnog boja protjeran iz svoje domovine, pa se nastanio u Rimu, gdje se je posvema posvetio istraživanju kršćanskih starina, pa je i sada konsultor kongregacije »reliquiarum et indulgentiarum«. Njegova je rasprava pisana talijanski, a češki je prijevod na trošak olomučkog nadbiskupa Franje Šal. Bauera priredio marljivi istraživač povjesti sv. Ćirila i Metoda nadbiskupski arhivar u Kroměřížu Franjo Snopek.

Kad se je radilo o tisućgodišnjoj proslavi dolaska slovjenških apoštola na Moravu, počelo se najviše na trošak olomučkog nadbiskupa kar-

dinala Fürstenberga kopati u bazilici sv. Klimenta, ne bi li se kako našle moći sv. Ćirila za kojega se znade, da je u toj bazilici sahranjen Moći sveca nijesu se doduše našle, ali je bilo to iskopavanje ipak od velike koristi, jer se je došlo u trag prvobitnoj bazilici i starim slikarijama, koje su bile u njoj. Među slikama su dvije u osobitom savezu s našim vjerovjesnicima. Jedna prikazuje prijenos moći sv. Klimenta, koje je sv. Ćiril donesao papi, a druga, kako svetac stupa na sud božji. Premda su te slike poznate gotovo pol stoljeća i premda su ih proučavali glasoviti arheolozi, kao de Rossi i dominikanac Mullooly (»Saint Clement pope martyr and his basilica in Rome. 1869«), ipak nijesu bile do sada pravo protumačene. U opisanju tih i drugih slika iz bazilike sv. Klimenta potkralo se obim učenjacima više pogriješaka, koje je Wilpert, istražujući potanko sve slike, sada bjelodano dokazao. Vel kom kritičkom spremom opisuje on pojedine slike, od kojih donosi lijepe reprodukcije. Prevoditelj, koji se bavi već preko četvrt stoljeća proučavanjem života sv. Ćirila i Metoda i koji je i sam već o tom predmetu napisao više rasprava, svojski je podupro pisca kad mu je priposlao razne podatke za objašnjenje slika iz života naših vjerovjesnika, kojih u Rimu nemaju.

J. Barlè.

Jelić Lucas dr., *Fontes historici liturgiae glagolitico-romanae a XIII. ad XIX. saeculum, collegit, digessit et indice analitico instruxit* — — —. Veglae MCMVI. (Vel. 8°. str. 502 + XLVIII. Cijena 4 K) Zadnjih godina malo je koje pitanje u našim stranama pobudilo toliko zanimanja kao pitanje o uporabi glagolice kod službe božje. Mnogo se je o tom raspravljalo i pisalo. Izašla je knjiga Ivana Krst. Tkalčića: »Slavensko bogoslužje u Hrvatskoj« (1904.) u kojoj su pomno sabrani podaci napose iz zagrebačke nadbiskupije, a papa je Pijo X. upravo glede toga pitanja pozvao naše biskupe u Rim, gdje su oni pod predsjedništvom kardinala Serafina Vanutellija vijećali od 21. do 31. svibnja 1905, te odlučno zagovarali naše pravo na glagolicu. Kao potkrjepu svojim tvrdnjama priložili su biskupi gornje djelo našega posvjescičara dra. Luke Jelića, koji se je upravo žurio, da za vremena sakupi u jednu knjigu sve, što se je tečajem stoljeća zbivalo s našom svetinjom. I prije njega bavili su se mnogi učenjaci s tim po nas tako važnim pitanjem. Po raznim knjigama i časopisima porazbacani su razni prilozi glede njezine uporabe, a Jelić je

u jednu knjigu sabrao sve, što je do sada bilo priopćeno. Uz to je hvale vrijednom marljivošću prikupio još novih vrlo zanimljivih podataka iz raznih arkiva i knjižnica. Pošto bi knjiga odviše narasla, to je izdavač mnogo spisa skratio i izdao u obliku regesta.

Knjigu je dr. Jelić razdjelio po vijekovima počam od XIII. pa sve do svršetka XIX. vijeka. Kronološkim redom nabrajaju se razni rukopisi, knjige, rasprave te povjesti i razvitak glagolice. Uporabu knjige vrlo olakoćuje kazalo, u kojem se najprije nabrajaju sinodalni spisi, zatim spisi rimske kurije i raznih država; iza toga dolaze crkve, u kojima je rabila glagolica, spominju se vijesti, koje se odnose na relikvije i na štovanje slavenskih apoštola sv. Ćirila i Metodija, slijede razne crkvene knjige, pisane glagolicom i navode pisci, koji su pisali o slovjenском bogoslužju. Iz svih tih podataka može se zaključiti, da je glagolica bila općenito jugoslavensko pismo, te da je osobito cvala od XIII. do XV. vijeka, jer je tada imala opseg, kakova nije imala niti u vrijeme Ćirila i Metodija. Mnogo koji čitatelj će se iznenaditi, kad bude iz knjige razabrao, da je bila glagolica dosta raširena i u slovenskim zemljama. Marljivi istraživač toga pitanja kod Slovenaca dr. Josip Gruđen nabrojio je naknadno samo u Kranjskoj 41 fragmenat raznih glagolskih rukopisa (Izvestja muzej. društva za Kranjskoj 1906. str. 115.), a ujedno našao u vizitacijskim spisima biskupa Pavla Bizancija, vikara oglajskog patrijarke od g. 1582. više do sada nepoznatih popova glagoljaša u Kranjskoj (Izvestja 1907. str. 41). Ovdje upozorujem i na njegov članak: »Glagolica med beneškimi Slovenci« (Izvestja 1906. str. 30.), koji je nov dokaz o velikom uplivu glagolskoga slovstva i glagoljaša na slovenske pokrajine.

Dr. Jelić vrlo se je odužio svojoj domovini, kad je upravo u pravi čas izdao knjigu, koja može svakoga na temelju nepobitnih povjesnih spomenika i fakata uvjeriti o našem pravu na glagolicu. Izdavač je dobro učinio, što je knjigu izdao na latinskom jeziku, te ju tako učinio pristupnom stranim naučnjacima.

J. Barlè.

Carl Patsch. *Zur Geschichte und Topographie von Naron.* Wien 1907. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften. Schriften der Balkankommission. Antiquarische Abteilung. V. sveska — Pisac, kustos bosansko-hercegovačkoga muzeja u Sarajevu, priopćuje svoja istraživanja o povijesti i topografiji u rimsko

doba vanredno važnoga lučnoga i trgovačkoga grada, koji se je nalazio na Neretvi tamo, gdje je danas siromašno selce Vid, u neposrednoj blizini Metkovića. Upozoruje na promjene, nastale uslijed toga, što je rijeka svoj tok mijenjala, potanko proučava tok gradskih zidova, u koliko je to moguće bilo, te rimsku cestu, koja je sjeverozapadnim smjerom iz Narone vodila do Bigesta (Humac kod Ljubuškoga). Dodaje zatim nešto podataka o rimskoj cesti iz Narone prema Sarajevu, te govori još o nekim manjim nahodajima i opažanjima iz Narone. Knjiga ima 66 slika u tekstu i 3 zemljovid.

Bullettino di archeologia e storia dalmata pubblicato per cura di Fr. prof. Bulić. Anno XXVIII Nro 9—12. Spalato 1905. — F. Bulić Facciata posteriore del sarcofago rappresentante la lotta dei Lapiti e Centauri nel cortile della casa fu Geremia ora Zlendić a Spalato (str. 129—133). Iscrizioni inedite (str. 134—158). Nomi e marche di fabbrica su tegoli e mattoni acquistati. . . dur l'a. 1905. (str. 159—160). Le gemme dell' i. r. Museo in Spalato acquistate nell'a. 1904. (str. 161—165). G. Bersa Le lucerne fittili romane di Nona conservate al Museo archeologico di S. Donato di Zara (Nastavak; str. 166—176). F. Bulić Ritrovamenti antichi (str. 176—177). P. Pisani La Dalmatie de 1797 à 1815 (Nastavak; str. 178—190). F. Bulić Ristauro del Campanile del Duomo di Spalato (str. 191) Bibliografia. Indici. Supplementi (Accessiones et correctiones ad Illyricum sacrum del P. Farlati di Coleti. Nastavak; str. 121—136).

— — — Anno XXIX. Nro 1 7. Spalato 1906. — F. Bulić Sepolcreto antico cristiano presso il Palazzo di Diocleziano a Spalato (str. 3—7). Iscrizioni inedite (str. 8—23) Una crocetta d'oro del VI.—VII. sec. trovata a Barbato d'Arbe (str. 24—27). Il sarcofago di Margherita e Caterina figlie di Bela IV. re d' Ungheria sul portale del Duomo di Spalato (str. 27—39). Un frammento di bassorilievo rappresentante il calice eucaristico trovato nell'a. 1904. a Narona (str. 39—45). F. Sedmak Bagno romano presso la stazione ferroviaria a Salona (str. 46—48). F. Bulić Contributo alla questione dei martiri Salonitani ss. Dojmo ed Anastasio e del trasporto delle loro reliquie (str. 48—68). Le gemme dell' i. r. Museo in Spalato acquistate nell'a. 1904. (str. 69—71). Decrizione delle lucerne fittili che furono acquistate . . . durante l'a. 1905. (str. 72—76). G. Bersa Le lucerne fittili romane di Nona conservate al Museo . . . di Zara (Konac; str. 76—87). G. Alačević Per la

storia del Duomo di Spalato (str. 88—89). F. Bulić Osservazioni su alcuni monumenti cristiani della Dalmazia (str. 89—96). Bibliografia. Supplementi (Accessiones et correctiones ad Illyricum sacrum del P. Farlati di Coleti. Nastavak; str. 137—184).

Glasnik zemaljskoga muzeja u Bosni i Hercegovini. Urednik Kosta Hörmann. XVII. 1905. Sarajevo 1906. — Dr. Ć. Truhelka Nalaz bosanskih novaca, obreten kod Ribića (str. 1—52). Opis Dubrovnika i Bosne iz god. 1658. (str. 415—440). Izlet zajedničkog kongresa njemačkog i bečkog antropološkog društva u Bosnu (str. 487—491); Nalaz dubrovačkih groša iz Kupreša (str. 491—492). V. Jelavić Pazvan Oglu od Vidina. Izvješće francuskog pukovnika Mériage (str. 173—216) Dr. B. Čerović Poklon Dr. L. pl. Talocija zemaljskom muzeju u Sarajevu. Nekoliko pisama sa stare Krajine (str. 217—238). P. Kaer i V. Vuletić Vukasović Listina Stefana Tomaša od 19. februara god. 1450. (str. 253—256). D. J. Pose del Prehistorijsko groblje kod Stôna (str. 441—444). Dr. M. Faber Pravo barskih nadbiskupa na naslov „primas Srbije“ (str. 445—478). K. Patsch Ilirska carina i mede provincija (str. 479—484). T. A. Bratić i St. Delić Narodne igre sa sijela i zhora u Gornjoj Hercegovini (str. 53—172). K. Hörmann Oproštajna riječ (str. 493—494).

— — — Urednik Dr. Ćiro Truhelka. XVIII. 1906. Sarajevo 1906. — Dr. L. j. pl. Thallóczy Hrvatsko običajno pravo od god. 1551. i 1553 (str. 17—36). Istraživanje o postanku bosanske banovine sa naročitim obzirom na povelje kormenskog arkiva (str. 401—444). Dr. Ć. Truhelka Kosta Hörmann. (str. 1—4). Sojenica u Donjoj Dolini (str. 99—106, 217—228, 343—348). Prehistorijski nalazi u Bosni i Hercegovini (str. 117—128, 265—276). Prethodno izvješće o neolitskom naselju u Donjem Klakaru (str. 449—462) A. pl. Makaneč Nekoliko numismatskih nalaza iz Bosne (str. 109—111). T. Dragičević Nekoji neolitski nalazi iz kotara Žepča (str. 243—244). Dr. K. Patsch Arheološko-epigrafska istraživanja povjesti rimske pokrajine Dalmacije (str. 151—182). Pseudo-Skylaxovo jezero. Prinos povjesti donjeg poriječja Neretve (str. 367—390) Trački tragovi na Adriji (str. 463—465). Dr. L. Jelić Discorso del priorato della Wrana di Giovanni Marnavich Bosnese Canonico di Sibenico (str. 279—306). V. Jelavić Franceska izvješća o Bosni (str. 307—342). Dr. T. Jedan zanimiv zapis pisan

bosančicom (str. 349—354). Opet jedan zapis pisan bosančicom (str. 540—541). A. Čatić Starina bega Kopčića (str. 114—115). Lj. Kuba Pjesme i napjevi iz Bosne i Hercegovine (str. 183—208, 355—366, 499—508). T. A. Bratić Narodna nošnja u Hercegovini (str. 229—243). Pripravljanje pređe, snovanje, navijanje i tkanje u Hercegovini (str. 391—400). St. Delić Seoska svadba u Gackom (str. 509—540).

— — — XIX. 1907. I. Sarajevo 1907. Dr. F. bar. Nopcsa Arheološke crtice iz Albanije (str. 1—8). T. Dragičević Gatke bosanske mladarije (str. 31—56). Dr. Č. Truhelka Prehistorijski nalazi u Bosni i Hercegovini (str. 57—76). T. Filipesku Karavlaška naselja u Bosni (str. 77—102). Lj. Kuba Pjesme i napjevi iz Bosne i Hercegovine (str. 103—114). St. Delić Seoska svadba u Gacku (str. 115—154).

Starinar. Organ srpskog arheološkog društva. Novog reda godina I. 1906. Prva sveska Urednik Mihajlo Valtrović. Beograd 1906. — Dr. M. M. Vasić Preistorijska votivna grivna i uticaji mikenske kulture u Srbiji (str. 1—35). Rimske opeke iz Ritopeka (str. 36—38). Starosrpska nalazišta u Srbiji (str. 39—88).

Vjesnik kr hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva. Uređuje Dr. Ivan pl. Bojničić Kninski. Godina VIII. Zagreb 1906. — Dr. I. pl. Bojničić Kraljevske darovnice, odnoseće se na Hrvatsku. Iz kraljevskih registraturnih knjiga »Libri regii« (str. 1—33, 103—154). Lj. Ivančan Knjiga gatalica Katarine Zrinske (str. 42—104). E. Laszowski Prilozi za povjest hrvatske Krajine (str. 34—41, 187—199). O uredjenju meda Hrvatske naprama Kranjskoj g. 1550 (str. 178—186). Četiri isprave, koje se tiču Nikole Zrinskoga, njegove žene Eve Rožemberške i sina njihovog Ivana (str. 200—209). Hrvatsko-ilirska četa dobrovoljaca od g. 1813 (str. 211—212). F. Radić Jedan prilog k povjesti Židova u Dalmaciji (str. 209—210). Dr. M. pl. Šufflay Iz arkiva ug. narodnog muzeja (str. 155—177, 213—234). Dr. M. Wertner Beiträge zur bosnischen Genealogie (str. 235—273).

— — — — Godina IX 1 i 2. Zagreb 1907. — Dr. V. Deželić Memoiri baruna Vinka Kneževića (str. 44—73). V. Klaić Popis ratne dače u Slavoniji godine 1543 (str. 74—94). B. Krnić Parnica između prebendara čazmanskih i zagrebačkoga biskupa Osvalda Tuza 1481 (str. 1—17). E. Laszowski Dva priloga k povjesti dvoboja bana Nikole Zrinskoga i

paše bosanskoga (str. 95—101). Urbar komercijalne gospoštije uz Karlovu cestu od god. 1772 (str. 102—107). V. Noršić Biranje općinskih službenika u samoboru (str. 113—114). Dr. St. Srkulj Uredjenje meda po karlovačkom i požarevačkom miru (str. 24—43). Dr. M. pl. Šufflay Iz arkiva ug. narodnog muzeja (str. 18—23). Dr. M. Wertner Neuere Nachträge zum Itinerar der Könige Karl I. und Ludwig I. (str. 108—113).

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 162. Razredi historičko-filološki i juridički 64. U Zagrebu 1905. — Dr. Fr. Ilešić Hrvatski utjecaj u starim istočnoštajerskim tekstovima (str. 1—27). R. Strohal Osobine današnjega ravnogorskoga narječja (str. 28—109). Dr. D. Šurmin Početak Gajevih novina. Prilog kulturnoj povijesti Hrvatske (str. 110—134). V. Rožić Mjesne vlastite imenice za čeljad i pridjevi od mjesnih imenica u hrvatskom jeziku (str. 135—185). F. Iveković Drugi padež množine s nastavkom *i* u imenica ženskih, koje imaju u prvom padežu jednine nastavak *a* (str. 186—191). V. Duk at Jambrešićev »Lexicon Latinum« (str. 192—234).

— — — Knjiga 164. — — — 65. U Zagrebu 1906. F. I. Milošević Život i djela Fra Mate Ferkića iz Krka, konventualnog Franjevca (str. 1—36). Dr. I. Strohal Razvitak vlasnosti. I. dio: Današnje stanje nauke o razvitku vlasnosti (str. 37—156). Dr. D. Körbler O Kunićevu i Zamanjinu latinskom prijevodu Teokritovih pjesama (str. 157—266).

— — — Knjiga 166. — — — 66. U Zagrebu 1906. — Dr. St. Tropsch Njemački prijevodi narodnih naših pjesama (str. 1—74). Dr. T. Matić Molièrove komedije u Dubrovniku (str. 75—163). Dr. D. Gruber Dalmacija za Ludovika I. (1358—1382). I. Dio (1358—1367) (str. 164—215).

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Na svijet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. — Knjiga X sv. 2. Urednik Dr. D. Boranić. U Zagrebu 1906. — J. Belović O razvitku naše narodne tekstilne ornamentike (str. 161—180). Fr. Ivanišević Pojca. Narodni život i običaji (str. 181—307). B. Krčmarić Smijam s okolinom u Lici (str. 308—322). P. Bogdan-Bijelić Blagoslovi u Konavlima (str. 323). V. Janžeković Jezusa zovejo (str. 324).

— — — — Knjiga XI. — — — U Zagrebu 1906. — J. Belović-Bernadzikowska Vezi-

lačka umjetnost u Hrvata i Srba (str. 1—51). A. Jovičević Svagdašnji običaji (Riječka nahija u Crnoj Gori; str. 52—79). J. Božičević Narodni život u Šuševu selu i Čakovcu (str. 80—107, 201—217). I. Filakovac Ženidba, Narodni običaji u Retkovicima (str. 108—128). V. Ardalić Vuk, Narodno pričanje u Bukovici (str. 129—137). Obitelj u Bukovici (str. 161—200). M. Žujić Podrugadžice o Borovičanima (str. 138—141). Narodna medicina u Varešu (str. 218—275). I. Šajnović Čarojice, Narodni običaj u Kolima (Bosna; str. 142—144). M. Bižan Pčele, Narodno pričanje u Gospiću (str. 145—148). A. Bortulin Božić, Običaji u Belom na otoku Cresu (str. 149—155). J. Lesar Narodne pripovijetke iz Podgajaca (str. 277—292). I. Zovko Što narod u Herceg-Bosni priča o Jevrejima (str. 293—297). — Matič prinosi (str. 156—160, 298—304). Dr. D. Boranić Pregled časopisâ (str. 305—320).

Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Izdala jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti potporom kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade. Sabrao i uredio T. Smičiklas. Sv. III. Listine godina 1201—1235. Zagreb 1905.

— — — — Sv. IV. Listine godine 1236—1255. Zagreb 1906.

Ljetopis jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 1905. 20. svezak. U Zagrebu 1906. Unjem med ostalim nekrolozi Dra. Milivoja Šrepela i Ivana K. Tkalčića.

Nacrt života i djela biskupa J. J. Strossmayera i izabrani njegovi spisi: Govori, rasprave i okružnice. Napisao i sabrao Tade Smičiklas. Izdala jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. U Zagrebu 1906.

Atti e Memorie della Società istriana di archeologia e storia patria. Anno ventesimo secondo — 1905. Parenzo 1905. — Nesazio Pola. Volume unico degli Atti e Memorie ecc. Editrice la direzione del museo civico di antichità di Trieste. — A. Puschi La necropoli preromana di Nesazio. Relazione degli scavi. P. Sticotti A proposito d'un timpano figurato di Nesazio. P. Sticotti Di due lamelle letterate rinvenute a Pola. A. Berlam Di alcuni bronzi scoperti recentemente a Pola. B. Schiavuzzi Necropoli romana nel predio degli eredi Batèl presso Nesazio. A. Gnirs Relazione sopra recenti scoperti e scavi nel circondario di Pola. A. Puschi Edifici antichi scoperti a Nesazio. B. Schiavuzzi Elenco delle mo-

nete scoperte finora a Nesazio. Direzione Marco Tamaro. Necrologia.

— Vol. XXII — Fasc. 1° e 2°. Parenzo 1906. Direzione Senato Rettori (Cont.). D. Venturini Tomaso Tarsia dragomano grande della Republica veneta al secondo assedio di Vienna per opera dei Turchi. P. S. Leicht Un documento »Muglisano« del Trecento in volgare. Direzione Memorie storiche antiche e moderne della terra e territorio d'Albona. Direzione. Varietà — Statuti di Parenzo — Magistrato alle Biave. — Magistrato alla Sanità — Orazioni recitate in Venezia di Ambasciatori istriani per la proclamazione de nuovi Dogi. — Atti della Società.

Archeografo Triestino. Vol. II. della terza serie. Fasc. 2. Trieste 1906. — U. Inchiostri Di un preteso soggiorno di Baiamonte Tiepolo a Sebenico. G. Vassilich Sull'origine dei Cici. B. Ziliotto Nuove testimonianze per la vita di Pier Paolo Vergerio il vecchio. Prof. G. Gelcich Il conte Giovanni Dandolo ed il dominio veneziano in Dalmazia ne' secoli di mezzo. B. Ziliotto e G. Vidossich Frammenti inediti della »Vita di Veneca« di P. P. Vergerio il vecchio. — Varietà. Notizie archeologiche. Bibliografia. Recensioni.

— — Vol. III della terza serie. Fascicolo I. Trieste 1906. L. Morteani Pirano per Venezia. G. Vidossich Etimologie triestine e istriane (II serie). U. Inchiostri Contributo alla storia del diritto romano in Dalmazia nel X e XI secolo. — Notizie archeologiche. Bibliografia. Recensioni.

Letopis Matice srpske. Knjiga 235—240 (I—VI za godinu 1906). U Novom Sadu 1906. — St. Stanojević Knjige i drugo u starim srpskim zapisima (svršetak). I. Ruvarac Bezimeni priložak. J. N. Tomić Iz istorije Senjskih Uskoka. — Književne rasprave. Beletristika. Listak. Književnost. Glasnik.

— — Godina LXXXII Knjiga 241—243 (za godinu 1907). U Novom Sadu 1907. — T. Ostojić O Jovanu St. Popoviću. J. N. Tomić Iz istorije Senjskih Uskoka (svršetak). J. Skerlić Janko M. Veselinović. Književna studija. J. Živojnović Krašovani Beleške, narodni običaji i primeri jezika L. Kostić Oko Romea i Julije. Istorija jednog prevoda. Dr. I. Prijatelj Istorija najnovije slovenačke književnosti. — Beletristika. Književnost. Glasnik. Beleške.

Knjige Matice srpske. Br. 14 i 15 St. Stanojević Vizantija i Srbi. Knjiga II. U Novom Sadu 1906.

— — — Br. 16. D. J. Ilijć Saul. Tragedija. U Novom Sadu 1906.

— — — Br. 17. L. Kostić Romeo i Julija. Tragedija Viljema Šekspira U Novom Sadu 1907.

— — — Br. 18. R. M. Grujić Kako se postupalo sa srpskim molbama na dvoru cesara avstrijskih poslednje godine života patrijarha Arsenija III. Černojevića. U Novom Sadu 1907 (Zbornik istorijskih dokumenata I).

— — — Br. 19 i 20. T. Ostojić Dositej Obradović u Hopovu. Studija iz kulturne i književne istorije. U Novom Sadu 1907.

Glas srpske kraljevske akademije LXX. Drugi razred 43. Beograd 1906. — J. N. Tomić Novi grad — Kladovo — Fetislam. Dr. M. Vasić Jedno rimsko ogledalo. J. N. Tomić Patrijarah Arsenije III. Crnojević prema Mlečićima i Česaru 1685-1695. Dr. M. Vasić Prilozi ka rešavanju trojanskih problema.

Srpska kraljevska akademija. Spomenik XLII Drugi razred 37. Beograd 1905. — D. S. Čohadžić Putopis Evlije Čelebije o srpskim zemljama u XVII. veku. J. N. Tomić Dva nova podatka o Despotu Durđu II Brankoviću. Isti Podaci o umiru ili vraždi iz XVII. i XVIII. stoleća. Isti Građa za istoriju Gornje Albanije. Dr. S. Vulić Antički spomenici u Srbiji. D. Ruvarac Mitropolija beogradska oko 1735. god. V. Vuletić Vukasović Narodni vezovi.

— — — Godišnjak XIX. 1905. Beograd 1906.

— — — Srpski dijalektološki zbornik. Knjiga I. Dijalekti istočne i južne Srbije. Napisao A. Belić. Beograd 1905.

— — — D. M. Pavlović Srbija i srpski pokret u južnoj Ugarskoj 1848. i 1849. Beograd 1904.

— — — J. Skerlić Jakov Ignjatović. Književna studija. Beograd 1904.

— — — P. Popović Pripovetka o devojci bez ruku. Studija iz srpske i jugoslovenske književnosti. Beograd 1905.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. Uredil Anton Koblar. Letnik XV 5-6 Ljubljana 1905. — Dr. E. Kramer Preiskovanje vodâ za pitje in domačo porabo na Kranjskem. V. Steska Collegium Carolinum Nobilium v Ljubljani. Iv. Vrhovnik Gašpar Švab. Isti Slovenski knjižni trg pred stoletje V. Steska Nelson v Ljubljani Mali zapiski. Slovstvo.

— — — — — Letnik XVI. Ljubljana 1906.

— V. Steska Stare cerkvene posode na Kranjskem. Dr. J. Gruden Glagolica med beneškimi

Slovinci. V. Steska Župna cerkev v Starem Trgu pri Ložu. Dr. F. Ilešič Baroni Brigidi. L. P. Črtica o naših kaznilnicah. V. Steska Ilirska Koroška v ljubljanski škofiji. Dr. F. Ilešič Novomeški proš Fran Nikola Peršič. Dr. J. Gruden Suzana Gornjegrajska. Dr. F. Ilešič Kranjsko-slovenski prevod Parhamerjevega katekizma iz sredine 18. stoletja. L. Podlogar Božja pot pri sv. Francišku nad Planino v Beli Krajini. A. Aškerc Slovenski akti iz mestnega arhiva ljubljanskega (Francoska doba). I. Vrhovnik Iz dnevnika Blaža Blaznika. — Mali zapiski. Slovstvo.

— — — — — Letnik XVII. Sešitek 1-2. Ljubljana 1907. — Dr. J. Gruden Doneski zgodovini protestanstva na Slovenskem. I. Vrhovnik Iz dnevnika Blaža Blaznika (Dalje). A. Aškerc General Quedart L. Podlogar Franciskani v Beli Krajini. — Slovstvo. Mali zapiski.

Mitteilungen des Museal ereins für Krain. Geleitet von Fr. Komatar. XVIII. Jahrgang. V-VI. Heft. Laibach 1905. — Fr. Komatar Das Schlossarchiv in Auersperg. Dr. E. Nowotny Das römische Gräberfeld an der Wiener Strasse in Laibach. Dr. W. Šmid Neue Wege der Karstforschung. — Kleine Mitteilungen.

— — — — — XIX. Jahrgang. Laibach 1906. Dr. F. Ahn Johann Manels deutsche Druckwerke (1575 bis 1593). Dr. W. Levec Zwei Bruchstücke des landesfürstlichen Urbars von Kärnten, Krain und der Windischen Mark. Fr. Komatar Das Schlossarchiv in Auersperg. Dr. A. Luschin von Ebengreuth Stadt Stein um die Mitte des 16. Jahrhunderts. Dr. E. Kramer Beiträge zur Geologie Krains. Isti Über den Gerbstoffgehalt des in Krain wild wachsenden Sumach A. Mell Ermahnungen des Fürsten Johann Weikhard von Auersperg an seine Tochter Aloisia. K. Buchberger Zur Geschichte der Bergwerke Weisenfels und Labiz. — Literaturberichte.

— — — — — XX. Jahrgang. I-III. Heft. Laibach 1907. — K Stefan Geschichte der Entstehung und Verwaltung der k. k. Studienbibliothek in Laibach.

Časopis za zgodovino in narodopisje. Izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru. Urejuje Anton Kaspret. 2 letnik. 3. in 4. snopič. Maribor 1905. — Dr. Fr. Ilešič Iz borbe med »ilirsko« in madžarofilsko stranko leta 1848/9. Dr. Fr. Kovačič Spodnje polskavski urbar iz leta 1504. A. Kaspret Letina — »die land-

gerichtliche Gebühr«. — Mala izvestja. Književna poročila. Društvena poročila. Imenik društvenikov.

— — — — 3. letnik. Maribor. 1906. — Dr. Fr. Ilešič Početki štajersko-slovenske književnosti v 18. stoletju. Fr. Kovačič »Muže« in »mužanje«. Dr. K. Štrekelj Razlaga nekterih krajevnih imen po slovenskom Štajerju. I. Fr. Kotnik Donesek k zgodovini praznoverja med koroškimi Slovenci. A. Žigon Letnica 1833 v Prešernovih Poezijah. — Mala izvestja. Književna poročila. Društvena poročila. Imenik društvenikov.

— — — — 4. letnik. 1—3. snopič Maribor 1907. — I. Grafenauer O »Duhovni brambi« in nje postanku. Fr. Kovačič Bolgari na Slovenskem l. 827. A. Žigon Donesek o razmerju med Janežičem in Levstikom. — Mala izvestja. Književna poročila. Društvena poročila.

Zgodovinska knjižnica. Izdaje »Zgodovinsko

društvo v Mariboru. I oddelek: Pomožna znanstva. 2. zvezek; Prazgodovinske izkopine. Tisek »Zvezne tiskarne« v Celju 1906. — Sadržaje kratke crtice o prapovjesti čovječanstva. Priloženo je 7 tablica sa slikama nekih predmeta.

Milan Ivančević Belvederski Apolon i egida. U Zagrebu 1907. Kr. zem. tiskara. — Doktorska disertacija, preštampana iz »Nastavnoga Vjestnika« Knj XV

Emilij Laszowski Monumenta historica nobilis communitatis Turopolje. Povjesni spomenici plem. općine Turopolja. — Svezak III. God. 1527—1560. S dodatkom k sv. I. i II. U Zagrebu 1906. — U ovoj trećoj sveski priopćuje izdavatelj 298 isprava iz godina 1527—1560, zapisnik sudova i fassijâ za godine 1555—1558, a u dodatku 24 isprave iz godina 1347—1525. Na koncu je dodan opsežan »Index personarum, locorum et rerum momentosarum«.

† OTTO BENNDORF.

Hrvatsko je arheološko društvo izgubilo opet jednoga začasnoga člana; 2. siječnja 1907. umro je u Beču Otto Benndorf. S njim je pao u grob izvrstan učenjak i organizator, koji je na razvitak arheološke znanosti u hrvatskim zemljama znatno uplivao.

Rodio se 13. rujna 1838. u Greizu u Vogtlandu. U Erlangenu i Bonnu počeo je učiti teologiju i filozofiju, ali se je kasnije bavio isključivo arheologijom. Svoju službu na srednjoj školi naskoro je prekinuo, jer je od njemačkoga arheološkoga instituta dobio štipendij, koji mu je omogućio četirgodišnji boravak u Italiji i Grčkoj. G. 1868. habilitirao se na sveučilištu u Göttingenu, a godinu dana kasnije pozvan je kao profesor arheologije u Zürich. Odavde je 1871. pošao u München, iz Münchena 1873. u Prag, a 1877. pozvan je u Beč. Tu je bio sveučilišnim profesorom do 1897., a 1898. postao je ravnateljem novo ustrojenoga austrijskoga arheološkog instituta. Bio je dugo vremena strukovni referent u ministarstvu prosvjete a pod konac svoga života dobio je i naslov odjelnoga predstojnika. Znaci njegove bolesti opazali su se već pred više godina, ali im Benndorf nije posvećivao mnogo pažnje. U jeseni 1905. bio je još u Maloj Aziji, ali se je odavde vratio teško bolestan. Nešto više od godinu dana kasnije morao je taj snažni čovjek bolesti podleći.

Benndorfov je znanstveni rad preveć znan, a da bi se u ovim recima dao iscrpsti; to će učiniti drugo pero na drugome mjestu. Odlučan za njegov život i rad bio je svakako njegov boravak u Bonnu. Tu su u njegovo vrijeme naučavala dva znamenita učenjaka: filolog Ritschl i arheolog Jahn. Benndorf je bio jednako dobar filolog kao i arheolog, a tome je imao da zahvali velik dio svojih uspjeha. Mnogo je doprineo njegovom razvitku i boravak njegov u Zürichu. Milieu, u kom je ovdje živio, znatno je podržavao njegov interes za umjetnost. Došavši u Austriju, našao je baš na umjetničkom polju toliko vrsnih radnika, da je u jednom

svom govoru mogao naglasiti, kako mu se čini, da će Austrija Njemačkoj u umjetnosti vratiti ono, što je u znanosti od nje dobila. Benndorf je međutim doživio, da je Austrija Njemačkoj vraćala i učenjake, te su njegove vlastite učenike pozivali na njemačka sveučilišta. U austrijskom umjetničkom životu igrao je on značajan ulogu; njegov sud bio je u mnogim umjetničkim pitanjima mjerodavan.

Kao akademičkoga učitelja čekala ga je u Beču velika zadaća. Tu je našao na sveučilištu mladi arheološko-epigrafički seminar, prvi zavod te vrsti. On je taj zavod znatno unaprijedio, opskrbio ga sa velikim znanstvenim aparatom, a u arheološkoj zbirci sabrao je sadrene otiske mnogih znamenitih umjetnina. On je znao privući i slušatelje povjesti umjetnosti i filologe, koji su njegova predavanja rado polazili. Zajednički rad arheološkoga i filološkoga seminara imao je i vidljivih znanstvenih rezultata.

Benndorf nije bio samo čovjek vanrednoga znanja, nego je bio i impozantna pojava i dobar govornik. To mu je mnogo koristilo u njegovom organizatornom radu. On je znao pobuditi interes za svoj predmet u ljudi, koji su imali i vlast i sredstva, i tako je u Austriji započeo arheološka istraživanja u velikom stilu. Iza svojih istraživanja na tračkim otocima, koje je bio započeo Conze, obratio je svoj pogled na Ma'u Aziju. Tu je opet otkrio Heroon u Gjölbašiju, koji je njegovim trudom došao u bečki dvorski muzej. Njegovom je pobudom u krilu bečke akademije znanosti osnovana maloazijska komisija, koja se ima baviti proučavanjem maloazijskih spomenika. On i više njegovih učenika proputovaše dobar dio Male Azije i na taj je način sabran velik materijal, od kojega je do sada izdan tek mali dio. Austrijska iskapanja u Efezu, što ih je započeo sam Benndorf, a nastavili su ih njegovi učenici, urodila su krasnim rezultatima.

Kada je iz baštine bečkoga gradanina Jos. Treitla u bečkoj akademiji osnovana balkanska komisija, a u njoj antikvarna sekcija, stupio je

Otto Benndorf u ovu komisiju dosta pripravan. Svojim radnjama o znamenitom rimskom spomeniku u Adamklisiju u Dobruči i svezama, što ih je kao suurednik seminarskog časopisa imao sa Balkanom, napose sa Bugarskom i Rumunjskom, bio je on već i u tom pravcu pripravo terrain za djelovanje akademijino. Do sada je od spisa antikvarne sekcije balkanske komisije izdano pet svezaka.

Napokon je Benndorfu iza mnogih poteškoća uspjelo da osnuje austrijski arheološki institut. Tu je on od početka 1898. koncentrirao sve radove, što ih je tečajem godina bio započeo. Bogatim sredstvima, koja mu je davala država, organizovao je on iskapanja i istraživanja i u inozemstvu i u austrijskim zemljama, a osobito se je pobrinuo za državne zbirke starina, specijalno za muzeje u Aquileji i Spljetu.

Hrvatskim je zemljama Benndorf već dosta rano mogao da posveti mnogo pažnje. Više je puta izašiljao mlade članove svoga seminara u naše krajeve, da prouče naše starinske spomenike. Izvještaji o tim izletima štampani su u tadašnjem časopisu seminara, koji je kasnije zamijenio ljepši i bogatiji časopis austrijskoga

arheološkoga instituta. Molbe kninskog hrvatskoga starinarskoga društva za potporu je Benndorf toplo i s uspjehom zagovarao. Što će solinske rimske starine napokon dobiti nov i prikladan dom, ima se velikim dijelom zahvaliti uplivu Benndortovom.

Od ljudi, koji se u hrvatskim zemljama bave arheologijom, bili su gotovo svi učenici Benndorfovi. Slušali su ga Bulić u Spljetu, Brunšmid u Zagrebu, Jelić u Zadru i Patsch u Sarajevu. Jedan od zadnjih njegovih učenika bio je potpisani.

Hrvatsko arheološko društvo izabralo je Benndorfa u skupštini od 2. travnja 1882. svojim začasnim članom. On je ovu pažnju zaslužio ne samo svojim vanredno plodonosnim radom na polju klasičke arheologije, nego i tim, što je uvijek bio spreman, da nas podupre u našem nastojanju oko promicanja arheološke znanosti u hrvatskim krajevima. Napose treba spomenuti, da je Benndorf sudjelovao u komisiji, koja je organizovala študij arheologije na zagrebačkom sveučilištu i da je uz domaće stručnjake procijenio Nugentovu zbirku skulptura, koja je nabavljena za hrvatski narodni muzej

Dr. V. Hoffiller.

INHALT DES „VJESNIK“

der kroatischen archaeologischen Gesellschaft in Zagreb (Agram).

Neue Serie Band IX. 1906/7.

	Seite
Brunšmid Dr. Josef: Die Steindenkmäler des kroatischen Nationalmuseums in Zagreb (Agram). Fortsetzung	81
— — — Einige Münzfunde in Kroazien und Slavonien. XXVI - XXVII . . .	210
Hoffiller Dr. Viktor: Ueber einige im Jahre 1906 für das Nationalmuseum erworbene römische Altertümer.	194
— — — Donners Altar in der Katharinenkirche in Zagreb (Agram)	241
Klaić Vjekoslav: Topographische Miszellen	185
Krnic Bogoljub: Das Judicium generale in Ungarn und Kroazien.	1
Szabo Gjuro: Drei Benediktiner Abteien im Komitate Požega (St. Helena de Podborje, Bijela, Rudin).	201
Šišić Dr. Ferdinand: Beitrag zur Genealogie der Kurjakovići, Fürsten von Krbava de genere Gusić.	77
Verschiedene und literarische Nachrichten	245
† Otto Benndorf.	254
Inhalt des »Vjesnik« der kroatischen archaeologischen Gesellschaft in Zagreb (Agram). Neue Serie. Band IX. 1906/7.	256
Verzeichnis der Abbildungen.	256

VERZEICHNIS DER ABBILDUNGEN.

- Abbildungen der Steindenkmäler des kroatischen Nationalmuseums in Zagreb (Agram):
190. Bruchstück einer griechischen Grabinschrift aus Mitrovica.
191. Bruchstück, beiderseits mit Grabinschriften beschrieben. Wahrscheinlich aus Salona.
192. Bruchstück einer griechischen Grabinschrift aus Senj.
- D. Lateinische Inschriftsteine.
1. *Votivdenkmäler.*
193. Altar, geweiht den *Di maiores*. Aus Topusko.
194. Altar, geweiht der Fortuna Casualis. Aus Osijek (Essek).
195. Herculesaltar aus Čakovac (Metulum).
196. Herculesaltar aus Varaždinske Toplice.
- 197—198. Herculesaltäre aus Sisak.
199. Bruchstück eines kleinen Herculesaltars aus Mitrovica.
200. Altar, geweiht der Juno regina. Aus Sisak.
201. Bruchstück eines Jupiteraltars von der Velička Crkvina bei Brlog.
202. Bruchstück eines Jupiteraltars aus Čakovac (Metulum) bei Josipdol
203. Jupiteraltar aus Čakovac.
204. Jupiteraltar aus Oštarije bei Ogulin.
205. Sonnenuhr mit Weihinschrift an Jupiter und Sol Aus Josipdol.
206. Jupiteraltar. Wahrscheinlich aus Topusko.
- 207—212. Jupiteraltäre aus Sisak.
213. Jupiteraltar aus Crna voda bei Zagreb.
214. Jupiteraltar aus Polje bei Krapina.
- 215 - 216. Jupiteraltäre aus Mihaljekov jarek bei Krapina.
217. Jupiteraltar aus Banoštor
- 218 - 222. Jupiteraltäre aus Mitrovica.
223. Jupiteraltar aus Stara Pazova.
224. Bruchstück eines Jupiteraltars aus Belegiš.
- 225—226. Altäre, geweiht dem Jupiter Dolichenus und dem Deus Paternus Comagenus. Aus Surduk.
227. Basenbruchstück einer Statuette des Jupiter Dolichenus. Aus Novi Banovci a. d. Donau.
228. Bruchstück eines Jupiter Dolichenusaltars. Aus Čakovac (Metulum) bei Josipdol.
229. Jupiter Dolichenusaltar aus Prozor bei Otočac.
230. Basenbruchstück mit Weihung an die Lares. Aus Puteoli in Unteritalien.

231. Altar, geweiht dem Liber und der Libera. Aus Mitrovica.
232. Liberaltar aus Sotin.
233. Liberaltar aus Bán in Ungarn.
234. Liberaltar aus Sv. Ivan Žabno.
235. Bruchstück eines Liberaltars aus Sisak.
236. Altar, geweiht dem Mars Marmogius. Aus Sisak.
237. Mithrasaltar aus Vratnik (Bezirk Otočac).
238. Mithrasaltar aus Topusko.
239. Mithrasaltar aus Sisak.
240. Nemesisaltärchen aus Mitrovica.
241. Bruchstück eines dem Neptun geweihten Denkmals aus Banoštor.
242. Altar, geweiht dem Numen und der Maestas des Kaisers Gordianus III. und dem Ortsgenius. Aus Čakovac (Metulum) bei Josipdol.
243. Nymphenaltar aus Varaždinske Toplice.
244. Altar, geweiht dem Flussgotte Savus. Aus Ščitarjevo.
- 245—252. Silvanusaltäre aus Topusko.
253. Silvanusaltar aus Vrapče bei Zagreb (Agram).
254. Altar, geweiht dem Silvanus silvester. Aus Golubić in Bosnien.
- 255—257. Silvanusaltäre aus Sisak.
258. Bruchstück eines Silvanusaltars aus Mitrovica.
- 259—260. Silvanusaltäre aus Sisak.
261. Bruchstück eines dem Sol (Mithras) geweihten Altares. Vom Berge Vital bei Prozor (Bezirk Otočac).
262. Altar, geweiht dem Vidasus und der Tiana. Aus Topusko.
263. Bruchstück eines Altars aus Gorička (Bezirk Kostajnica).
- 264—266. Bruchstücke von Votivdenkmälern aus Sisak.
267. Bruchstück eines Altars aus Topusko.
268. Ehrendenkmal für den Kaiser Caracalla und seine Mutter Julia Domna. Aus Topusko.
269. Bruchstück eines Votivdenkmals aus Gornji Muć in Dalmazien.
270. Kleiner Altar, geweiht dem Ortsgenius. Aus Donji Humac auf der Insel Brač in Dalmazien.
2. *Kaiserinschriften und andere öffentliche Denkmäler.*
271. Ehreninschrift für die Kaiserin Julia Maesa. Aus Minturnae in Unteritalien.
272. Ehreninschrift für eine Kaiserin (Helena oder Fausta). Vom Scoglio San Marino bei Novi im Vinodol.
273. Bruchstück einer Ehreninschrift für Constantius II. Aus den »Pijeski« bei Đurđevac.
274. Basis einer Augustusstatue aus Vrelo bei Lešće (Bezirk Otočac).
275. Basis einer Statue des Kaisers Decius. Aus Pečina bei Lešće.
276. Bruchstück einer Kaiserinschrift aus Sisak.
277. Basis einer Hadrianstatue aus Sisak.
278. Basis einer Statue der Kaiserin Plautilla. Aus Sisak.
279. Basis einer Statue des Kaisers Decius. Aus Stenjevec.
280. Vorderteil einer Basis für eine Statue der Kaiserin Etruscilla. Aus Ščitarjevo.
281. Bruchstück einer grossen Marmorbasis aus Mitrovica.
282. Meilensteinbruchstück mit dem Namen des Kaisers Traianus Aus Široka Kula.
- 283—285. Meilensteine aus Bakarac
- 286—290. Meilensteine von der römischen Strasse aus Sisak nach Dubica.
291. Meilenstein aus Podgajci (Bezirk Donji Miholjac).
292. Bruchstück einer Platte mit einem Namensverzeichnis Aus Belegiš.
293. Bauinschrift einer Badeanstalt. Aus Senj.
294. Bruchstück einer Basilikabauinschrift aus Novi Banovci an der Donau
295. Bruchstück einer Bauinschrift aus Sisak.
296. Bruchstück einer Bauinschrift(?) aus Mitrovica
- 297—298. Theile von Bauinschriften mehrerer öffentlicher Gebäude. Aus Sisak.
299. Bruchstücke von sechs verschiedenen mit sehr grossen schönen Buchstaben beschriebenen Marmorplatten. Wahrscheinlich aus dem westlichen Theile von Unteritalien.
3. *Grabdenkmäler.*
300. Epistylbalken vom Grabmal des Q. Augustus Varus und seiner Familie. Aus Misenum.
301. Grabplatte des C. Vettius Gratus und seiner Familie. Aus Misenum.
302. Bruchstück einer Grabplatte aus Unteritalien.
303. Bruchstück einer Grabplatte aus Risan in Süddalmazien.
304. Grabstele aus Omiš (Almissa) in Dalmazien.
- 305—306. Grabstelen aus Solin (Salona) in Dalmazien.
307. Grabdenkmal des Asidonius Agatopus und der Aurelia Luxuria. Aus Solin
- 308—335. Grabdenkmäler aus Solin.

-
-
336. Bruchstücke einer Aschenkiste aus Vrebac (Bezirk Gospić). 337. Grabdenkmal aus Sv. Juraj bei Senj. 338. Grabplatte aus Senj. (Die lateinische Inschrift ist mit griechischen Buchstaben geschrieben).	339. Grabstele des Valerius Saturninus. Aus Perjasica (Bezirk Vojnić). 340. Bruchstück eines Grabdenkmales. Aus Sv. Ana bei Starigrad auf der Insel Hvar (Lesina) in Dalmazien. 341—342. Grabdenkmale aus Topusko.

1. Gegenstände aus einem römischen Grabe in Vinagora. 2. Bleiplatte mit Relief aus Serbisch Mitrovica. 3 Römische Broncekasserole aus Sisak. 4. Römische Broncekasserole aus Surčin. 5. Ruine des Benediktinerklosters S. Helena de Podborje bei Daruvar. 6 - 7. Ruine des Benediktinerklosters Bijela bei Daruvar.	<p>8. Silbermünze des römischen Gegenkaisers Paccianus aus dem Funde in Satnica.</p> <p>9. Altar des heil Ignatius in der Katharinenkirche in Zagreb.</p> <p>10. Statue des heil Ignatius vom gleichnamigen Altar in der Katharinenkirche in Zagreb.</p> <p>11. Statue des heil, Franciscus Xaverius. Eben-
daher.</p> |
|---|--|

ČLANOVI UTEMELJITELJI

HRVATSKOGA ARHEOLOŠKOGA DRUŠTVA U ZAGREBU.*

1. † Antolković pl. Josip, vladin ravnatelj u miru u Zagrebu.
2. Brunšmid Dr. Josip, sveučilišni profesor i ravnatelj arheološkoga odjela narodnoga muzeja u Zagrebu.
3. Bulić Franjo, ravnatelj muzeja u Spljetu.
4. Crnadak Đuro u Zagrebu.
5. Cseh Ervin de Szentkatolna, hrvatski ministar u Budimpešti.
6. † Devčić Dr. Virgil, odvjetnik u Zagrebu.
7. Deželić Đuro, gradski senator u Zagrebu.
8. Grad Karlovac.
9. Gugler Pavao, biskup i prior vranski u Zagrebu.
10. Janković grof Julijo, veleposjednik u Budimpešti.
11. † Karić Pavao, potpukovnik u miru u Zagrebu.
12. Knjižnica biskupskoga sjemeništa u Đakovu.
13. Knjižnica časnička 25. zagr. domobr. pukovnije u Zagrebu.
14. Knjižnica zбора duhovne mladeži u Zagrebu.
15. Knjižnica muške učiteljske škole u Zagrebu.
16. Knjižnica okružna učiteljska u Mitrovici.
17. Knjižnica obitelji Vitezić u Vrbniku.
18. Knjižnica središnjega bogoslovnoga sjemeništa u Zadru.
19. Kolar Nikola, arhitekt u Zagrebu.
20. Kršnjavi Dr. Izidor, odjelni predstojnik kr. zem. vlade u miru u Zagrebu.
21. Kušević Svetozar, veliki župan u miru u Blackom.
22. Mikačić Dujam, općinski bilježnik u Spljetu.
23. Neumann Dr. Dragutin, odvjetnik u Osijeku.
24. Normann grof Rudolf Ehrenfelski, vlastelin u Valpovu.
25. Imovna općina brodska u Vinkovcima.
26. Imovna općina otočka u Otočcu.
27. Pleše Ferdo, kanonik i župnik u Fužini.
28. Preradović Radovan, činovnik Prve hrvatske štedionice u Zagrebu.
29. Ružić Dr. Ivan, branitelj u Zagrebu.
30. Slamnik Ljudevit, gimn. ravnatelj u miru u Spljetu.
31. Smičiklas Tade, sveučilišni profesor u Zagrebu.
32. † Strossmajer Josip Juraj, biskup u Đakovu.
33. Suk Dr. Feliks, kanonik u Zagrebu.
34. † Šestak Ivan, kanonik u Đakovu.
35. Šilović Dr. Josip, sveučilišni profesor u Zagrebu.
36. † Šrepel Dr. Milivoj, sveučilišni profesor u Zagrebu.
37. Prva hrvatska štediona u Zagrebu.
38. Turković Milan, vlastelin u Kutjevu.
39. Žerjavić Dr. Juraj, župnik u Mariji Bistrici.

* Članovi utemeljitelji uplaćuju na jednom ili u pet godišnjih obroka najmanje 100 kruna.